

Copyright©

Bu kitabın her hakkı yayinevine aittir.

Hangi amaçla olursa olsun, bu kitabın tamamının ya da bir kısmının, kitabı yayımlayan ve yayinevinin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

ISBN
978-625-97940-3-7

TR 060680-B1

YAYIN
KOORDİNATÖRLERİ

ALİ ÖZCAN
VEYSEL GÜL

İLETİŞİM

avayinlari
Av Yayınları
avayinlari@gmail.com
Av Yayınları
www.avayinlari.com.tr

DİZGİ

Zeynep ŞENER ÖZBEK

GRAFİK TASARIM

AYŞEGÜL ÇAYCAN

ÖN SÖZ

Ortaokul dönemi ve LGS hazırlık süreci; uzun, yorucu ve sabır isteyen bir yolculuktur. AV YAYINLARI olarak bu uzun yolculukta sizlerin destekçisi ve rehberi olmayı kendimize görev biliriz. Bu anlayışla hazırladığımız soru bankalarımızla ortaokula ve LGS'ye hazırlık aşamasında başarınızı daha yukarılara taşımak ve hedeflerinize ulaşmanızı sağlamak temel amacımızdır.

Kitabımızda başlangıçta konu özetleri bulunmaktadır. Bu bölümler ile konu tekrarı yapmış olacaksınız. Konu eksikliğinizi tamamladıktan sonra etkinlik bölümüne geçebilirsiniz.

Kitabımızdaki **yeşil** renkli bölümler, konu etkinliklerinden oluşmaktadır. Bu etkinlikleri çözerek konuyu pekiştirmiş ve derinlemesine öğrenmiş olacaksınız.

Kitabımızdaki **mavi** renkli bölümler, temel seviye sorulardan oluşmaktadır. Bu bölümleri çözerek ilgili konunun temel becerilerini edinmiş olacaksınız.

Kitabımızdaki **turuncu** renkli bölümler, beceri temelli sorulardan oluşmaktadır. Bu bölümleri de başarıyla bitirdiğinizde ilgili konuya tüm hatlarıyla hâkim olacaksınız.

Kitabımızdaki **kırmızı** renkli bölümler, ödev sayfalarından oluşmaktadır. Bu bölümlerle ilgili konuyu son kez tekrar edip öğrendiklerinizi kalıcı hâle getirmiş olacaksınız.

Bölüm sonlarındaki **mor** renkteki Bölüm Değerlendirme Testleri, MEB soruları düzeyinde size rehber olacak testlerdir. Özgün ve yeni nesil sorulardan oluşan bu testler ile sınav sorularını daha kolay analiz edebilecek ve sınavlara gerçek anlamda hazır olacaksınız.

Kitabın hazırlanmasında emeği geçen deneyimli yazarlarımıza ayrı ayrı teşekkür ederiz.

Kitabımızın sizleri hedeflerinize taşımaya dileğiyle...

AV OLMADAN SINAV OLMAZ!

ALİ ÖZCAN - VEYSEL GÜL
AV YAYINLARI YAYIN KOORDİNATÖRLERİ

BASKI VE CİLT :

AV AKILLI VERSİYON YAYINLARI

Ostim, 1207 Sk ostim No:3 c-d, 06374 Ostim Osb/Yenimahalle/Ankara

İletişim : 0 (850) 302 20 90 - 0 (549) 814 44 13

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak,
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilal!
Kahraman ırkıma bir gül; ne bu şiddet, bu celal?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helal...
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklal.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım,
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım.
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım,
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın,
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana vadettiği günler Hakk'ın,
Kim bilir, belki yarın belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak" diyerek geçme, tanı,
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır atanı,
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak, toprağı sıksan şüheda.
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Hüda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden ilâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli.
Bu ezanlar, ki şehadetleri dinin temeli,
Ebedî, yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecdile bin secde eder, varsa taşım,
Her cerihamdan, ilâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruhumücerret gibi yerden naaşım,
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilal!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helal.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlal.
Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklal.

MEHMET ÂKİF ERSOY

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen; Türk istiklalini, Türk cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve haricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklal ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin. Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklal ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar, gaflet ve dalalet ve hatta hıyanet içinde bulunabilirler. Hatta bu iktidar sahipleri, şahsi menfaatlerini müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakruzaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evladı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklal ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

1. ÖĞRENME ALANI: BİRLİKTE YAŞAMAK	5
Gruplar ve Rollerimiz	6
Kültürel Zenginliklerin Birlikte Yaşamaya Katkısı.....	16
Yardımlaşma ve Dayanışmada Beraberiz.....	26
Öğrenme Alanı Testi.....	36
2. ÖĞRENME ALANI: EVİMİZ DÜNYA	39
İlimizin Göreceli Konumu.....	40
Doğal ve Beşerî Çevremizdeki Değişim.....	50
İlimizde Yaşanabilecek Afetler ve Etkileri	60
Ülkemize Komşu Devletler	70
Öğrenme Alanı Testi.....	80
3. ÖĞRENME ALANI: ORTAK MİRASIMIZ	83
Ortak Kültür Mirasımız.....	84
Anadolunun ilk Yerleşim Yerlerinde Yaşam.....	94
Mezopotamya ve Anadolu Medeniyetlerinin Ortak Kültürel Mirasa Katkıları.....	104
Öğrenme Alanı Testi.....	114
4. ÖĞRENME ALANI: YAŞAYAN DEMOKRASİ	119
Demokrasi ve Cumhuriyetin Temel Nitelikleri.....	120
Etkin Vatandaşın Özellikleri	130
Temel Haklarımız ve Sorumluluklarımız	140
Sorunların Çözümünde Kurumlar	150
Öğrenme Alanı Testi.....	160
5. ÖĞRENME ALANI: HAYATIMIZDAKİ EKONOMİ	163
Kaynakların Verimli Kullanımı.....	164
Bütçe Oluşturma	174
Yaşadığımız İldeki Ekonomik Faaliyetler	184
Öğrenme Alanı Testi.....	194
6. ÖĞRENME ALANI: TEKNOLOJİ VE SOSYAL BİLİMLER	197
Teknolojik Gelişmelerin Toplum Hayatına Etkileri.....	198
Teknolojik Ürünlerin Bilinçli Kullanımı	208
Öğrenme Alanı Testi.....	218
CEVAP ANAHTARI.....	223

1. ÖĞRENME ALANI

BİRLİKTE YAŞAMAK

Gruplar ve Rollerimiz

Kültürel Zenginliklerin Birlikte Yaşamaya Katkısı

Yardımlaşma ve Dayanışmada Beraberiz

Kendine özgü kimliği, duyguları, düşünceleri, istek ve beklentileri, ilgileri ile yetenekleri olan toplumun en küçük parçasına **birey** denir.

Ortak bir amaç veya çıkar etrafında toplanmış, üyeleri arasında etkileşim ve iletişim olan, birbirini tanıyan ve belirli bir süre boyunca birlikte olan en az iki kişiden oluşan toplumsal bir yapıya **grup** denir. İçinde yer aldığımız ilk grup ailedir. Okul, sınıf, koro, tiyatro kulübü, futbol takımı, proje ekibi, halk oyunları kulübü ve arkadaşlar birer gruptur.

Üyesi olduğumuz gruptaki işlerle ilgili bizlere düşen görevlere **rol** denir. Rollerimiz sorumlu olduğumuz, yapmamız gereken işleri ifade eder.

- Bireyler birden fazla grupta rol alabilirler.
- Gruplar ve kurumlarda aldığı roller çeşitli nedenlerle değişebilir.
- Bireyler ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda roller almalıdır.
- Rollerimizin bazılarını doğuştan bazılarını ise sonradan kazanırız.

Doğuştan roller biyolojik özelliklerimizden kaynaklanır, herhangi ilgi ve yetenek gerektirmez; evlat, torun gibi.

Bazı rollerimiz ise ilgi ve yeteneklerle, çalışarak başarı ile elde edebileceğimiz sonradan sahip olduğumuz rollerdir; öğrenci, sınıf başkanı, öğretmen, kaleci, solist gibi.

- Rollerimizden bazıları kısa süreli bazıları uzun sürelidir.
- İçinde yer aldığımız grup değiştiğinde rolümüz de değişmektedir.
- Bir grupta aldığımız rol, diğerini olumsuz bir şekilde etkilememelidir.
- Birey sahip olduğu rolleri karıştırmamalıdır.
- Üyesi olunan grupta üstlenilen rollerin gereği yerine getirilmelidir.

Bir kimsenin üzerine aldığı rolün gereklerini yerine getirmesine **sorumluluk** denir. Okul kurallarına uymak, ödevini yapmak, yere çöp atmamak, odasını temiz tutmak gibi sorumluluklarımız vardır.

Gruplarda işler üyeler arasında paylaşılır. Bu paylaşım yapılırken herkesin rolüne uygun görevler verilmelidir. Rolümüze uygun olmayan görevler alırsak ya da verilirse sorumluluklarımızı yerine getirmekte zorlanırız.

Toplu yaşamın gereği olarak grupların bulunduğu bir toplumda hak kavramı doğmuştur. **Hak**, özgürlükleri sağlamak için kişiye yasalar tarafından verilen yetkidir. Diğer bir ifadeyle, sahip olduğumuz özelliklerin bize sağladığı kazanımlara hak denir. Eğitim almak, oyun oynamak ve sağlık hizmetlerine erişmek gibi haklarımız vardır.

ETKİNLİK-1

Aşağıdaki metinden hareketle verilen soruları cevaplayınız.

Meryem, sabah erkenden uyandı. Kahvaltı sırasında annesi, o gün okulda neler yapacakları hakkında konuştu. Dedesi, Meryem'e kendi çocukluğundan anılar anlattı. Okul servisinin gelmesine az kalmıştı evden çıkmak için hazırlandı. Meryem servisteki arkadaşlarıyla günün planlarını konuştu ve okulda yapacakları hakkında sohbet etti. Okula vardığında, panoda okul korosuna solist olarak kendisinin seçildiğini gördü. Meryem, derslere aktif katılıp notlarını aldı. Teneffüste, arkadaşlarıyla oyunlar oynadı, o günkü voleybol kulübü antrenmanı hakkında heyecanla konuştular. Dersler bittikten sonra, Meryem voleybol sahasına gitti. Smaçör olarak çalışmalarını tamamladı. Antrenman bitiminde, eve döndü. Yapması gereken ödevleri için odasına geçti.

1. Meryem'in yer aldığı gruplar hangileridir?

2. Meryem'in sahip olduğu roller nelerdir?

3. Meryem hangi haklardan yararlanmıştır?

4. Meryem'in ne gibi sorumlulukları vardır?

ETKİNLİK-2

Verilen görsellerin altındaki boşluklara Songül'ün yer aldığı grupları ve rollerini yazınız.

1.

5.

2.

3.

4.

ETKİNLİK-3

Tabloda verilen cümleleri; grup, rol, sorumluluk ve hak alanlarına “✓” işareti koyarak belirtiniz.

Cümleler	Grup	Rol	Hak	Sorumluluk
1. Ela, sınıf başkanıdır.				
2. Caner, ödevlerini zamanında yapmaktadır.				
3. Eylül, okuldan sonra tiyatro kulübüne gitmektedir.				
4. Can, kardeşi Mücahit ile vakit geçirmektedir.				
5. Sevgi, sağlıklı bir çevrede yaşamak istemektedir.				
6. Melek, satranç kulübünde turnuvalara katılmaktadır.				
7. Semra, sırasını ve sınıfını temiz tutmak için çabalamaktadır.				
8. Emre, düşüncelerini özgürce ifade etmektedir.				
9. Cahit, maçlarda kaleci olarak görev almaktadır.				
10. Cansu, Türkçe öğretmeni olarak görev yapmaktadır.				
11. Kenan, futbol takımında yıldız gibi parlamaktadır.				
12. Ahmet, rahatsızlandığında hastaneye gitmektedir.				
13. Zeynep, resim kursuna yazılmıştır.				
14. Baran, piyano çalmaktadır.				
15. Miray, odasını toparlayıp düzenli olarak temizlemektedir.				

ETKİNLİK-4

Aşağıdaki rollerimiz hakkında verilen ifadelerin hangi rol ile ilgili olduğunu kutucuklara yazınız.

1. Okuldaki rollerimizden biridir.

2. Basketbol takımındaki rollerimizden biridir.

3. Marketteki rollerimizden biridir.

4. Ailedeki rollerimizden biridir.

ETKİNLİK - 5

Aşağıda verilen rollerin doğuştan mı yoksa sonradan mı olduğunu uygun alana işaretleyiniz.

	Roller	Doğuştan	Sonradan
1.	Abi		
2.	Müdür		
3.	Yeğen		
4.	Takım kaptanı		
5.	Arkadaş		

	Roller	Doğuştan	Sonradan
6.	Kuzen		
7.	Seyirci		
8.	Torun		
9.	Oyuncu		
10.	Öğrenci		

ETKİNLİK - 6

Aşağıdaki soruların cevaplarını verilen boşluklara yazınız.

1. Doğuştan kazandığımız rollere üç tane örnek veriniz.

.....

2. Sonradan kazanılan rollere üç tane örnek veriniz.

.....

ETKİNLİK - 7

Aşağıdaki boşlukları uygun kelimeler ile doldurunuz.

Grup

Sorumluluk

Hak

Rol

1. _____ belirli bir amaç veya çıkar etrafında toplanmış, üyeleri arasında etkileşim ve iletişim olan en az iki kişiden oluşan toplumsal bir yapıdır.

2. Aynı anda birçok _____ üstlenebiliriz; örneğin, evde evlat, okulda öğrenci olabiliriz.

3. Bir kişinin rollerinin gereklerini yerine getirme ve yaptığı eylemin sonucunu üstlenmesine _____ denir.

4. Bir kişinin sahip olduğu _____, hukukun çizdiği sınırlar çerçevesindedir; örneğin eğitim almak, sağlık hizmetlerinden faydalanmak gibi.

1. İçinde yer aldığımız ilk grup aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Okul B) Aile
C) Arkadaş D) Spor takımı

2. Bir grup aşağıdaki özelliklerden hangisine sahip olmalıdır?

- A) Üyeleri birbirini tanımamalıdır.
B) Üyeler aynı zamanda rakip olmalıdır.
C) Üyeler sadece geçici olarak bir araya gelmelidir.
D) Üyeler arasında iletişim ve etkileşim bulunmalıdır.

3. Bireyler, bazı rollerini doğuştan alırken bazılarını da sosyal statüsüne göre sonradan kazanır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bireylerin doğuştan kazandığı rollerden biridir?

- A) Abi B) Başkan
C) Arkadaş D) Öğrenci

4. En az iki kişiden oluşan ve ortak görüşleri olan topluluğa grup denir. Hayatımız boyunca kendimizi birçok grubun içerisinde buluruz.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi grup değildir?

- A) Tiyatro kulübü
B) Bilim projeleri ekibi
C) Kitap okuma kulübü
D) Durakta otobüs bekleyen insanlar

5. Gruplar değiştikçe roller de değişmektedir.

Buna göre aşağıdaki grup ve rol eşleştirmelerinden hangisi doğrudur?

- A) Futbol takımı - Kaptan
B) Aile - Sınıf başkanı
C) 5-B sınıfı - Abi
D) Müzik grubu - Torun

6. Hukukun kişilere tanıdığı yetkilere hak denir.

O hâlde en temel hakkımız aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yaşama B) Eğitim alma
C) Sağlık D) Oyun oynama

7. Herkesin içinde bulunduğu gruba göre çeşitli sorumlulukları vardır. Rollerimiz değiştikçe sorumluluklarımız da değişir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi verilen rolün sorumlulukları arasındadır?

- A) Öğrenci: Ödevini yapması
B) Evlat: Aile geçimini sağlaması
C) Arkadaş: Derse zamanında gelmesi
D) Sınıf başkanı: Sıraları temizlemesi

8. Aşağıdakilerden hangisi çevreye karşı sorumluluklarımız arasında yer almaz?

- A) Doğal çevreyi korumak
B) Aile kurallarına uymak
C) Çevremizi temiz tutmak
D) Çevremize zarar verenleri uyarmak

9. Bu yıl 5. sınıfa başlayan Berfin;

- I. arkadaş,
- II. öğrenci,
- III. servis şoförü,
- IV. sınıf başkanı

rollerinden hangisini üstlenemez?

- A) I B) II C) III D) IV

10. Ortaokul 5. sınıf öğrencisi olan Kübra, bir akşam annesi, babası, büyükannesi ve abisi ile birlikte akşam yemeğini yedikten sonra ödevlerini yapmaya başladı.

Bu metne göre aşağıdakilerden hangisi Kübra'nın evde üstlendiği rollerden biri değildir?

- A) Kardeş B) Torun
C) Evlat D) Öğrenci

11. Rollerimizin bir kısmı doğuştan gelirken bir kısmı da sonradan kazanılır. Doğuştan kazandığımız rollerimiz biyolojik özelliklerimizle ilgilidir.

Buna göre;

- I. kaptan,
- II. evlat,
- III. başkan,
- IV. kardeş

hangileri doğuştan sahip olduğumuz roller arasında yer alır?

- A) I ve II B) I ve III
C) II ve IV D) III ve IV

12. İnsanlar yaşamları boyunca çeşitli roller üstlenirler.

Aşağıdakilerden hangisi 5. sınıf öğrencisinin sahip olduğu rollerden biri değildir?

- A) Futbolcu B) Müdür yardımcısı
C) Arkadaş D) Kulüp başkanı

13. Grup ya da kurumlarda üzerimize düşen görevlere rol denir. Bazı roller doğuştan alınırken bazıları sonradan kazanılır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi diğerlerine göre farklıdır?

- A) Kuzen B) Çocuk
C) Solist D) Yeğen

14. Bir sınıf projesi için oluşturulan çalışma grubunda, herkesin belirli bir görevi vardır. Veysel projenin ana hatlarını sunarken, Ali bilgi toplama görevini üstlenir ve Emin de etkinliklerin zamanlamasını düzenler.

Aşağıdakilerden hangisi bu grup içindeki rollerden biri değildir?

- A) Zaman planlayıcısı
B) Araştırma yapan
C) Tanıtım yapan
D) İzleyici

15. Bir spor takımında, oyuncuların pozisyonları ve görevleri bellidir.

Buna göre aşağıda yer alan spor takımı ve takıma ait rol ile ilgili hangisi doğrudur?

- A) Futbol - Forvet
B) Basketbol - Smaçör
C) Voleybol - Kaleci
D) Tenis - Yüzücü

1.

Eymen, Ali Safa, Ekrem ve Eren 5-C sınıfında oldukça aktiftirler. Teneffüslerde genellikle birlikte vakit geçiren bu dört arkadaş, okul içindeki sosyal etkinliklerde de sık sık bir araya gelirler. Aynı zamanda okul futbol takımında da görev alırlar. Eymen, takımın defans oyuncusu, Eren, kaleci olarak takımının kalesini korur, Ekrem, forvet olarak, Ali Safa ise orta saha oyuncusu olarak oynar.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Doğuştan ve sonradan kazanılan rolleri hakkında bilgi verilmiştir.
- B) Yer aldıkları gruplara göre farklı rolleri bulunmaktadır.
- C) Futbol takımındaki rollerinin ne olduğu belirtilmiştir.
- D) Birden fazla grup içerisinde yer almışlardır.

2. Filiz Öğretmen değişen rollerim konusunu işledikten sonra öğrencilerinden tahtaya birer cümle yazmasını istemiştir. Aşağıda öğrencilerin yazmış olduğu cümleler verilmiştir.

İnsanlar bütün rollerini doğuştan kazanırlar.

Yasemin

Her rolün gerektirdiği davranışlar birbirinden farklıdır.

Hasan

Bir kişi aynı grupta birden fazla role sahip olabilir.

Helin

Öğrencilik sonradan kazanılan bir roldür.

Yusuf

Buna göre hangi öğrencinin yazmış olduğu cümle yanlıştır?

- A) Yasemin
- B) Hasan
- C) Helin
- D) Yusuf

3. Özlem, 10 yaşındadır. Sabahları evde, ailesine yardımcı olur ve evdeki düzenin sağlanmasına katkıda bulunur. Okula gittiğinde, bir öğrenci olarak derslere katılır, öğretmenlerinin verdiği ödevleri yapar ve sınıf arkadaşlarıyla işbirliği yapar. Okulda ayrıca, sınıf başkanı olarak arkadaşlarının düzenli bir şekilde çalışmasını sağlar ve sınıf içindeki sorunları çözmek için çaba gösterir.

Buna göre Özlem ile ilgili,

- I. Sorumluluklarını yerine getirir.
- II. Birden fazla grup içerisinde yer alır.
- III. Doğuştan ve sonradan kazandığı roller bulunmaktadır.

ifadelerinden hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) II ve III
- D) I, II ve III

4. Aşağıda Aysun Öğretmen'in Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere grup ve roller hakkında anlattığı bilgiler verilmiştir.

Üzerimize aldığımız göreve göre rollerimiz sürekli değişmektedir. Hayatımız boyunca, farklı yerlerde ve durumlarda farklı roller üstleniriz. Hatta aynı grup içerisinde birden fazla rolümüz de olabilir. Örneğin, evde ailemizin bir üyesi olarak, çocuk olarak rol alırken kardeş rolümüzde olabilir. Bu, annemiz, babamız ve kardeşlerimizle birlikte yaşadığımız zamanlarda geçerlidir. Ancak, okula gittiğimizde, sınıf içinde bir öğrenci olarak farklı bir rol üstleniriz.

Bu bilgilerden hareketle,

- I. Rollerimizden beklenen davranışlar aynıdır.
- II. Gruplarımız değiştikçe rollerimiz de değişir.
- III. Katıldığımız gruplarda üstlendiğimiz roller vardır.

ifadelerinden hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) II ve III D) I, II ve III

5. Aşağıda grup ve rol eşleştirmesi ile ilgili tablo verilmiştir.

• Aile içerisindeyken	→	Çocuk
• Okuldayken	→	Öğrenci
• Sınıftayken	→	Başkan

Buna göre ulaşılacak en kapsamlı yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İlk grubumuz ailedir.
- B) En önemli rolümüz öğrenciliktir.
- C) Rollerimiz içinde bulunduğumuz gruba göre değişir.
- D) Sınıfta başkan rolünderken sorumluluklarımızı yerine getirmeliyiz.
6. Günlük hayatımızda çeşitli roller üstleniriz ve her rolün kendine özgü sorumlulukları vardır. Çocuk rolünü üstlenirken ebeveynlerimize yardım etmek, odamızı temiz tutmak ve kişisel eşyalarımızı düzenli bir şekilde saklamak gibi görevlerimiz vardır. Öğrenci rolünde ise derslere düzenli katılmak, ödevlerimizi zamanında yapmak ve öğretmenlerimizle arkadaşlarımıza saygılı davranmak sorumluluklarımız arasındadır. Topluma duyarlı bir birey olarak çöpleri yerlere atmamak, doğayı korumak gibi görevlerimiz bulunur.

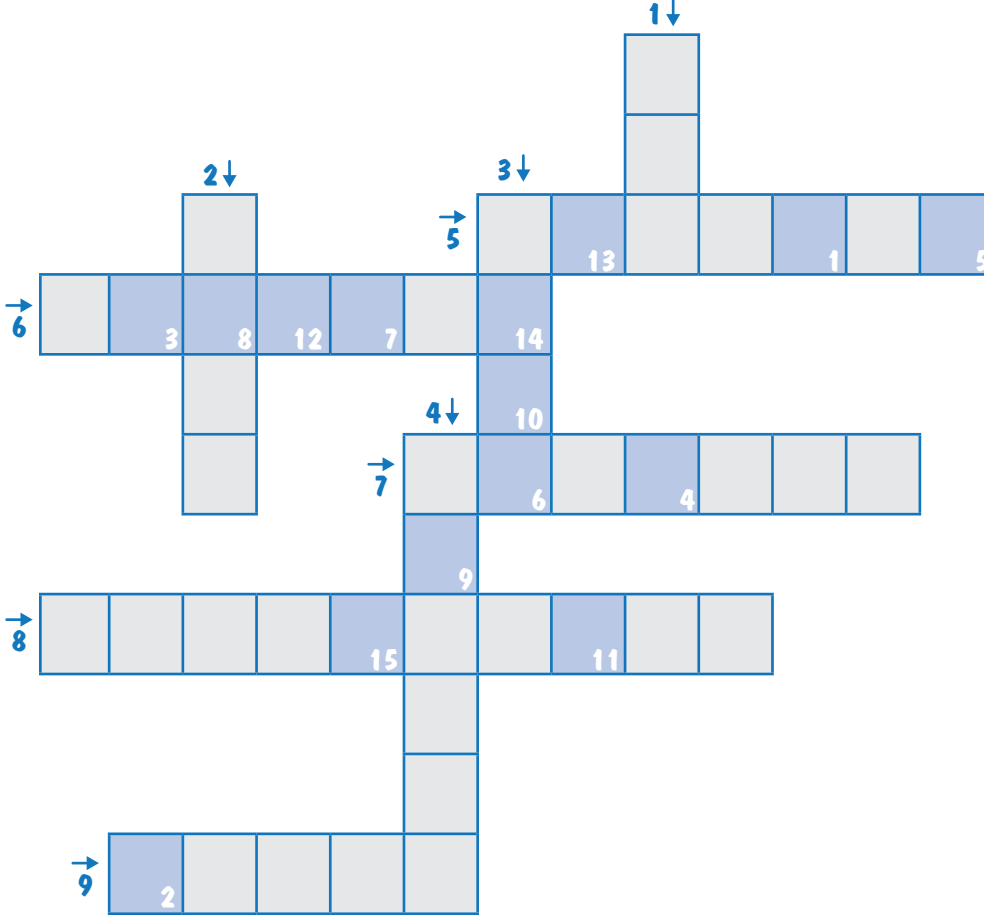
Buna göre aşağıdaki alanlardan hangisi ile ilgili sorumluluklara değinilmemiştir?

- A) Aile B) Okul C) Çevre D) Ekonomi

7. Aşağıdakilerden hangisi 5. sınıfa giden bir öğrencinin kendine karşı olan sorumlulukları arasında değildir?

- A) Ödevlerini zamanında yapması B) Odasını toplaması
- C) Dişlerini fırçalaması D) Otobüste yaşlılara yer vermesi

A. Aşağıda verilen kesişen bulmacayı dikkatlice çözünüz. Bulmacada yer alan numaralandırılmış kutucuklardaki harfleri kullanarak aşağıdaki şifreyi çözünüz.

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. Hukukun çizdiği sınırlar çerçevesinde bir kişinin sahip olduğu ve kullanabileceği bir yetkidir.
2. Ortak bir amaç veya çıkar etrafında toplanmış, üyeleri arasında etkileşim ve iletişim olan, birbirini tanıyan ve belirli bir süre boyunca birlikte olan en az iki kişiden oluşan toplumsal bir yapıdır.
3. Yer aldığımız ilk gruptur.
4. Müzik kulübünde alınan bir roldür.

SOLDAN SAĞA

5. Yaştlarınızın yanında aldığınız roldür.
6. Okulda aldığınız bir roldür.
7. Sinema salonunda koltuktaki roldür.
8. Bir kişinin rollerinin gereklerini yerine getirme, kişilerin yapmakla yükümlü olduğu ve yaptığı eylemin sonucunu üstlenmesidir.
9. Aile içerisinde aldığınız bir roldür.

ŞİFRE :

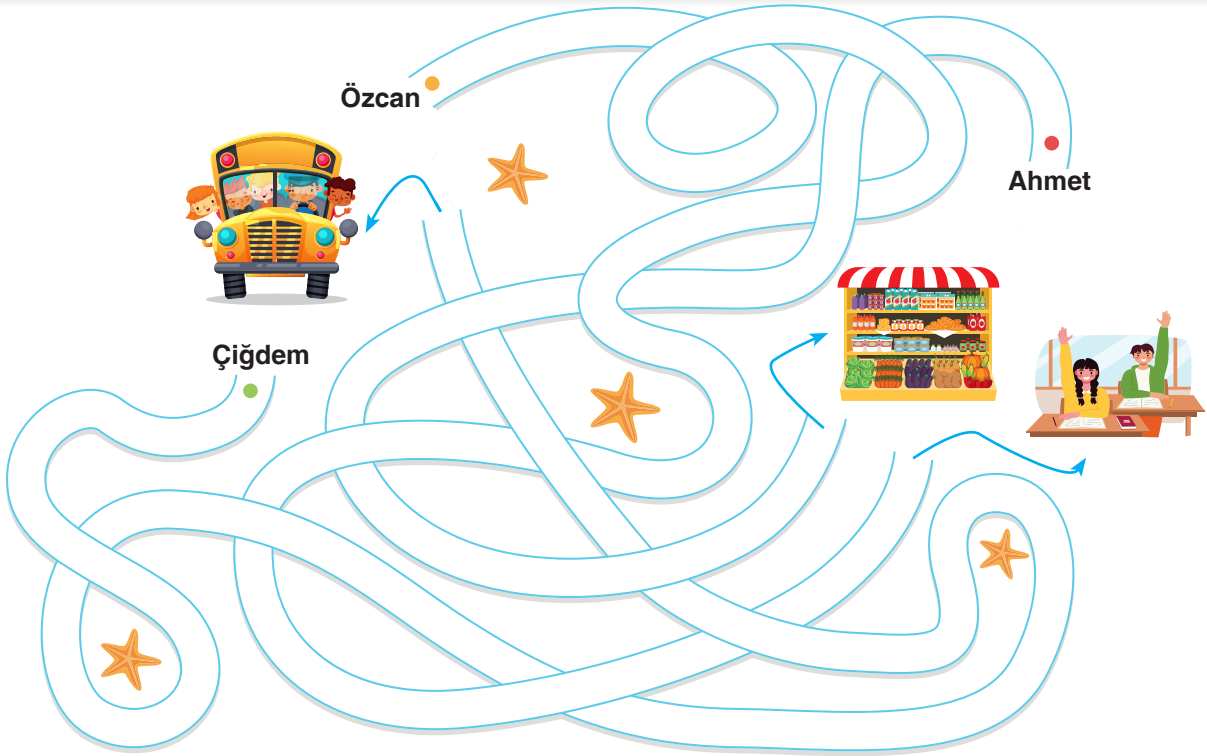
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----

B. Aşağıdaki ifadelerden doğru olanlara “✓”, yanlış olanlara “✗” işareti koyunuz.

	İFADELER	DOĞRU	YANLIŞ
1	Roller doğuştan kazanılan ve sonradan kazanılan roller olarak ikiye ayrılır.		
2	En önemli rol çalışkan bir öğrenci olmaktır.		
3	Aynı grupta birden fazla role sahip olunabilir.		
4	Gruplar değişse de rollerimiz değişmez.		
5	Kişiler aynı anda birden fazla grubun üyesi olabilirler.		
6	Biyolojik özelliklerimizden kaynaklanan doğuştan sahip olduğumuz rolleri seçme şansımız yoktur.		

C. Çıkış yerlerine göre Özcan, Ahmet ve Çiğdem'in hangi rollere sahip olduklarını belirleyerek ilgili kutucuklara yazınız.

Özcan:

Ahmet:

Çiğdem:

Kültür, bir toplumun tarih boyunca oluşturduğu ve kuşaktan kuşağa aktardığı maddi ve manevi değerlerin tümüdür. Bu değerler, bir toplumun nasıl yaşadığını, hangi geleneklere sahip olduğunu ve nasıl davrandığını belirler. Kültür, bir toplumu diğerlerinden ayıran ve onu özel kılan önemli özelliklerin başında gelir. Örneğin, sporları, halk oyunları, el sanatları, yaptığı bayramlar, dini inançlar, kıyafetler ve yemekler, o ülkenin kültürünü oluşturur.

Her ülkenin kendine özgü kültürel özellikleri vardır. Ülkelelerin kültürel çeşitlilikleri bazen alışılmadık gelebilir. Örneğin, İskoçya'da erkeklerin geleneksel olarak etek giymesi, alışık olduğumuz giysi normlarından farklıdır. İskoç kültüründe "kilt" olarak bilinen bu geleneksel kıyafet, hem tarihî hem de kültürel bir öneme sahiptir. Böyle kültürel geleneklerle karşılaştığımızda, eleştirmek yerine bu farklılıkların kültürel mirasın bir parçası olduğunu ve her kültürün kendine has değerlerini yansıttığını anlamalıyız.

- Türkiye'de geleneksel yemekler arasında kebab, döner ve baklava bulunur. Türk kültüründe önemli bayramlar arasında Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramı yer alır. Bu bayramlarda aileler bir araya gelir, özel yemekler hazırlanır ve geleneksel törenler yapılır.
- Hindistan'da ise kültür, büyük bir çeşitlilik gösterir. Hindistan'da çeşitli dillere, dinlere ve geleneklere sahip geniş bir toplum yaşar. Örneğin, Hint mutfağında baharatlı yemekler yaygındır. Ayrıca, geleneksel kıyafetler arasında sari ve kurta gibi elbiseler bulunur. Hindistan'ın dansları ve müziği, kültürel mirası yansıtır.
- İtalya'da kültür, zengin bir tarih ve sanat mirasıyla tanınır. İtalyan mutfağı, pizza, makarna ve tiramisu gibi ünlü yemekleri ile bilinir. Ayrıca, İtalya'nın tarihi şehirleri, özellikle Roma, Floransa ve Venedik, sanat ve mimarinin önemli örneklerini sunar. Rönesans dönemi sanatçıları Leonardo da Vinci ve Michelangelo'nun eserleri, İtalyan kültürünün önemli parçalarıdır.
- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Akdeniz'de yer alan zengin bir tarih ve kültüre sahiptir. KKTC mutfağı özellikle hellim peyniri ve şeftali kebabı ile tanınır. Osmanlı Dönemi'ne ait mimarî yapıları barındırır. Keten kumaşdan yapılan lefkara nakışı geleneksel el sanatlarındandır. Gömlek üstüne giydiğimiz cepken (yelek) geleneksel kıyafetlerindendir.

Birlikte yaşama kültürü, farklı kültürlerle açık olmayı ve hoşgörülü davranmayı gerektirir. Başkalarının kültürlerine ilgi göstermek, onları anlamak ve saygı göstermek, dünya genelinde daha uyumlu ve barışçıl bir toplum oluşturmamıza yardımcı olur. Kültürel çeşitliliği kucaklamak, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde zenginlik sağlar. Farklı kültürleri öğrenmek, uluslararası dostlukları güçlendirir ve dünya barışına katkıda bulunur. Bu nedenle, dünya kültürlerini tanımak ve onlara saygı göstermek, hepimiz için önemli bir adımdır.

ETKİNLİK-1

Emina ve Ethan'ın anlattıklarından hareketle Bosna Hersek ve Kanada kültürleriyle ilgili neler söyleyebiliriz? Maddeler hâlinde yazınız.

1.

Merhaba, ben Emina. Ülkemin zengin kültürel mirası, Osmanlı, Avusturya, Macaristan ve Slav etkilerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Osmanlı döneminden kalma birçok tarihi yapı, hala ayakta durmaktadır. Mostar Köprüsü, Gazi Hüsrev Bey Camii ve Saraybosna'nın Başçarşısı gibi... Kadınlar, özel günlerde jelek adı verilen geleneksel bir yelek giyerler. Bu yelekler genellikle boncuk ve işlemelerle süslenir. Mutfağımızda da Osmanlı etkisi vardır; burek gibi börek çeşitleri de çok sevilen yemeklerimizdendir. Baklava ve tufahija gibi tatlılar da özel günlerde sıkça yapılır. Sevdalinka adı verilen geleneksel halk müziği, duygusal ve melankolik melodileriyle bilinir.

-
-
-
-
-

2.

Merhaba, ben Ethan. Çeşitli etnik grupların ve kökenlerin bir araya gelmesiyle oluşan zengin bir mozaik kültürümüz var. Ülkenin resmi dilleri İngilizce ve Fransızca'dır ve bu da kültürel çeşitliliği yansıtır. Thanksgiving adlı bir diğer önemli etkinlik, Kasım ayında şükran duyulan şeylerin paylaşıldığı özel bir gündür. Mutfağımızda, poutine gibi geleneksel yemekler öne çıkar; bu yemek, kızarmış patateslerin üzerine gravy sosu ve peynir eklenmesiyle hazırlanır.

-
-
-
-
-

ETKİNLİK-2

Aşağıda kültürleri hakkında bilgiler veren kişilerin hangi ülke vatandaşı olduklarını altındaki boşluklara yazınız.

Merhaba, ben Anastasia. Kadınlarımızın giydiği uzun ve kalın askılı elbiseye sarafan denir. Bu elbisede başlık olarak bilinen kokoşnikle birlikte giyilmektedir. En eski bayramlarımızdan olan ve coşkuyla kutladığımız Maslenitsa, Türk kültüründeki baharın gelişinin kutlandığı Nevruz Bayramı'na benzemektedir. Lahana, turşu, soğan gibi ürünler içeren vinegret salatası ve zeytin salatası en çok tercih edilen salata türleridir. Tolstoy (Tolstoy), Dostoyevski (Dostoyevski), Çehov (Çehov) gibi edebiyat alanında yer edinmiş, dünyaca ünlü yazarlarımız vardır.

1.

Merhaba ben Li Mei. Kadınlarımızın geleneksel kıyafeti olan Qipao (Çipao), zarif ve şık kesimiyle bilinir, Kültürümüzün en önemli bayramlarından biri olan Yeni Yılı, ailelerin bir araya gelip birlikte yemek yedikleri ve ejderha dansları gibi geleneksel etkinliklerle kutlanan bir bayramdır. Mutfağımız, Dim Sum ve Peking Duck (Pekin Ördeği) gibi lezzetleriyle dünya çapında tanınır. Edebiyatımızda, Konfüçyüs ve Laozi gibi düşünürler büyük bir öneme sahiptir.

2.

Merhaba, ben Lukas. Ülkemizde yaygın olarak giyilen geleneksel kıyafetlerden biri lederhosen'dir; bu, erkeklerin geleneksel kıyafetidir. Kadınlar için ise dirndl adı verilen geleneksel elbiseler yaygındır. Mutfağımızda bratwurst (kızarmış sosis) ve pretzel (kızarmış hamur) gibi popüler yiyecekler bulunur. Ülkemizde büyük bir Türk topluluğu yaşar. Türklerle aramızda güçlü bir dostluk vardır ve iki ülkenin kültürlerini daha da zenginleştirir. Türk kültürü ülkemizde pek çok yerde kendini gösterir.

3.

Merhaba, ben Ana. Kadınlarımızın geleneksel kıyafetlerinden biri olan baiana, özellikle Bahia bölgesinde yaygındır ve renkli, geniş etekleri ve başa sarılan örtüleriyle dikkat çeker. Kültürümüzde en önemli etkinliklerden biri Rio Karnavalıdır. Mutfağımız, feijoada gibi siyah fasulye ve etten yapılan geleneksel yemekleri ve tropikal meyveleriyle tanınır. Ayrıca futbol da dünya çapında ünlüdür ve Pelé ve Neymar gibi futbol yıldızlarıyla tanınır. Müzik kültürümüzde ise samba öne çıkar; bu müzik türleri, neşeli ve enerjik ruhunu yansıtır. Amazon yağmur ormanları gibi zengin doğal kaynaklara sahip olup, biyoçeşitlilik açısından dünyanın en zengin ülkelerinden biridir.

4.

Merhaba, ben Asil Han. Ülkemdeki erkekler koyun postundan yapılan bir başlık olan telpek takarlar. Düğünlerde et, havuç ve baharatlarla harmanlanmış, pirinçten yapılan plov yani pilav misafirlere ikram edilir. El sanatlarımızın başında halı dokumacılığı gelir. Mayıs aylarının son pazar günü kutladığımız Halı Bayramı dünyadaki tek halı bayramıdır. Kötülükleri kovduğuna inanılan kırmızı ve tonları kıyafetlerimizde bolca kullanılır. Saz, müziğimizde önemli bir yer tutar.

5.

ETKİNLİK-3

Aşağıda verilen cümlelerden Türk kültürüne ait olanlara “✓”, ait olmayanlara “✗” işareti yazınız.

1. ☐ Mahalledeki çocukların bir araya gelip saklambaç oynaması
2. ☐ Noel arifesinde yılbaşı ağacı süslenmesi
3. ☐ Öğle yemeğinde pizza sipariş edilmesi
4. ☐ İftar davetlerinde akrabalarla bir araya gelinmesi
5. ☐ Kahve dükkanlarından latte alıp iş yerine gidilmesi

ETKİNLİK-4

Aşağıda verilen bilmecelerin cevaplarını üstlerinde bulunan kutucukların içerisine yazınız.

1.

- Bir bilmecem var çocuklar
Haydi sor sor.
- Plov ve şiş kebapları ile ünlüdür.
Acaba nedir nedir?
- İki devlet tek millet denince akla hemen onun adı gelir.

2.

- Bir bilmecem var çocuklar
Haydi sor, sor
- Çikolatası ve saat yapımıyla ünlüdür.
Acaba nedir nedir?
- Alp Dağları denince akla hemen onun adı gelir.

3.

- Bir bilmecem var çocuklar
Haydi sor, sor.
- Sushi ve sumo güreşiyle ünlüdür.
Acaba nedir nedir?
- Kimono denince akla hemen onun adı gelir.

4.

- Bir bilmecem var çocuklar
Haydi sor, sor.
- Misafirperverliğiyle ünlü, tarihiyle doludur.
Acaba nedir, nedir?
- Atatürk denince akla hemen onun adı gelir.

1. Bir toplumun tarih boyunca geliştirdiği maddi ve manevi değerlerin tamamıdır. Bu değerler, toplumda dayanışmayı, birlik ve beraberliği güçlendirmede önemli bir rol oynar.

Tanımı verilen kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kültür B) Eğitim
C) Sanat D) Hukuk

2. Aşağıdakilerden hangisi Türk kültürüne ait bir gelenektir?

- A) Tacos yemek
B) Baklava yapmak
C) Sushi hazırlamak
D) Hamburger yapmak

3. Aşağıdakilerden hangisi kültürel çeşitliliğin sosyal ilişkiler üzerindeki olumlu etkisidir?

- A) Daha fazla ayrımcılığa neden olması
B) Empati ve hoşgörünün gelişmesini sağlaması
C) Toplamlar arasında mesafeyi artırması
D) Kültürel çatışmalara yol açması

4. Aşağıdaki sanatlardan hangisi Türk kültürüne ait olarak bilinir?

- A) Origami B) Manga çizimleri
C) Aborjin D) Çini desenleri

5. Aşağıdakilerden hangisi geleneksel Türk kıyafetlerinden biridir?

- A) Kimono B) Dirndl
C) Şalvar D) Sari

6. Aşağıdakilerden hangisi ebru sanatını ifade eder?

- A) Kumaş dokuma
B) Su üzerine desen yapma
C) Tahta oymacılığı
D) Kaligrafi yazı

7. Aşağıdaki etkinliklerden hangisi Türk kültüründe önemli bir yere sahiptir?

- A) Şükran Günü B) Rio Karnavalı
C) Mevlit Kandili D) Diwali Festivali

8. Aşağıdakilerden hangisi kültürel çeşitliliğin medya üzerindeki etkisini en iyi şekilde ifade eder?

- A) Medya içeriklerinin tekdüzeleşmesi
B) Farklı kültürlerin medya aracılığıyla geniş bir kitleye ulaşması
C) Medyada kültürel önyargıların artması
D) Medyanın yalnızca yerel kültürleri yansıtmaması

9. Mustafa Kemal Atatürk'ün dünya çocuklarına armağan ettiği bayram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 29 Ekim B) 19 Mayıs
C) 23 Nisan D) 30 Ağustos

10. Aşağıdakilerden hangisi kültürel çeşitliliğin eğitim üzerindeki katkılarında biridir?

- A) Öğrencilerin sadece yerel bilgileri öğrenmesi
B) Farklı bakış açıları ve deneyimlerin paylaşılması
C) Öğrenciler arasında ayrımcılığın artması
D) Eğitimde sınırlı ve dar bir perspektifin teşvik edilmesi